

Dr. Öğr. Üyesi
Fadime TOSİK DİNÇ

Gaziantep Üniversitesi Atatürk İlkeleri
ve İnkılâp Tarihi Bölümü,
ftosikdinc@gantep.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8580-5910>

Başvuruda bulundu. Kabul edildi.
Applied Accepted

Eser Geçmişi / Article Past: 08/06/2022 16/06/2022

Araştırma Makalesi

DOI: <http://dx.doi.org/10.21551/jhf.1128001>

Research Paper

Orjinal Makale / Original Paper

Antalya Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi Faaliyetleri *Antalya Community Center Fine Arts Branch Activities*

Öz

İstiklâl Harbi yıllarından itibaren halkı esas alan Mustafa Kemal Atatürk, kurduğu yeni devleti de halk adına halk için halk yararına şeklinde biçimlendirmiş ve inkılâpları da buna yönelik yapmıştır. Ancak 1930 yılında Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılmasından sonra çıktığı yurt gezisi ve Menemen Olayı, inkılâpların halk tarafından benimsenmediğini ve Osmanlı'dan beri aydın-halk arasında yaşanan kopukluğun devam ettiğini görmesine neden olmuş, inkılâpların halka anlatılması ve benimsetilmesi ve aydın-halk kopukluğunun giderilmesi için 19 Şubat 1932'de halkevlerini kurdurtmuştu. Halkevlerinde millî ve evrensel değerleri birleştiren yurttaşların yetişmesi amacıyla da halkevi bünyesinde 9 şube kurulması kararlaştırılmıştı. Bu şubeler talimatnamede verilen önem derecesine göre sıralanmış ve Güzel Sanatlar Şubesi, Dil, Edebiyat, Tarih Şubesi'nden sonra ikinci şube olarak yerini almıştır. Atatürk sanata büyük önem verdiği için yüzyıllardır gelişmemiş olan sanatın bu topraklarda gelişmesi, halkta sanata ilginin oluşması ve kabiliyetli olanların korunması için bu şubeyi kurdurtmuştur.

Antalya Halkevi, açılan halkevleri arasında ikinci grupta yerini almış ve 9 şubesi ile 24 Haziran 1932'de açılmıştır. Bu makalede Antalya Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi'nin musiki ve resim faaliyetleri ortaya konulmak istenmiştir. Çalışmanın hazırlanmasında Cumhuriyet Arşivi, Cumhuriyet Halk Partisi faaliyet raporları ve broşürleri, Antalya Halkevi tarafından çıkarılan Türk Akdeniz Dergisi sayıları, yerel gazeteler ve inceleme eserlerinden yararlanılmış ve tespit edilen eserler nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme modelinden istifade edilerek değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Atatürk, CHP, Halkevleri, Antalya Halkevi, Güzel Sanatlar Şubesi

ATIF: DİNÇ Fadime TOSİK, "Antalya Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi Faaliyetleri", *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 8/2 (Haziran 2022), s. (462-479)

CITE: DİNÇ Fadime TOSİK, "Antalya Community Center Fine Arts Branch Activities", *Journal of History and Future*, 8/2 (June 2022), pp. (462-479)

Abstract

Mustafa Kemal Atatürk, who was based on the public since the years of the War of Independence, formed the new state he founded in behalf of public, for the interests of public and made the revolutions accordingly. However, after the closure of the Free Republican Party in 1930, the national tour and the Menemen incident led him to see that the revolutions were not adopted by the people and that the clash between the intellectuals and the people continued since the Ottoman Empire, so he had the community centers established on February 19, 1932 to explain, make the revolutions adopt and eliminate the intellectual-public clash. The establishment of 9 branches within the community center was also agreed to grow citizens who combine national and universal values in the community centers. These branches were ranked according to the degree of importance given in the instruction and the Fine Arts Branch took its place as the second branch after, Language, Literature and History Branch. Atatürk had this branch established to develop art in these lands which didn't develop for years, to create interest in art in the public and to protect those who are talented. Antalya Community Center took its place in the second group among the opened community houses and was opened on June 24, 1932 with its 9 branches. In this article, the music and painting activities of the Antalya Community Center Fine Arts Branch were wanted to be revealed. In the preparation of the study, Republic Archive, Republican People's Party activity reports and brochures, Turkish Mediterranean Magazine issues published by Antalya Community Center, local newspapers and studies were used and the identified works were evaluated by using the document review model, one of the qualitative research methods.

Keywords: Atatürk, CHP, Community Centers, Antalya Community Center, Fine Arts Branch

Giriş

Asırlardır halk ile devlet arasında bir uçurum oluşmuş, halk vergi veren, askerlik yapan, padişahın kulu haline getirilmiş; bundan dolayı da yönetenlerle yönetilenler birbirine yabancılaşmıştı. Mustafa Kemal Atatürk halkın içinden gelen ve halkın çıkarlarını sonuna kadar savunan bir halk önderi olarak İstiklâl Harbi'ni örgütlerken hareketinin temelini halkçılığı koymuştur. Erzurum Kongresi öncesinde İstanbul Hükümeti tarafından 9. Ordu Müfettişliği görevinden alındığı haberini alınca da çok sevdiği askerlik mesleğinden istifa ederek halktan biri olmuş ve İstiklâl Harbi'nde de sivil yurttaş karakteri ile Türk halkını kenetlemeyi başarmıştı¹. 23 Nisan 1920'de açılan İlk Mecliste bir halk hükümeti düşüncesini benimsetmeye çalışmış ve Büyük Millet Meclisi'nin 12 Temmuz 1920'deki oturumunda "Millî Mücadelede biran evvel muvaffak olmak için subaylardan kıtalar teşkili, milletvekillerinin gönüllü kuvvetler teşkil etmeleri ve subayların yanlarındaki hizmet erlerinin alınması" hakkında verilen önerge dolayısıyla yaptığı konuşmada halkçılık ve halk hükümetinden bahsetmiştir². Ayrıca 18 Eylül 1920'de Meclise yeni anayasaya temel oluşturmak üzere bir halkçılık programı da sunmuştur³.

1 Anıl Çeçen, *Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri*, Çağ Yayınları, İstanbul 2000, s. 50-59.

2 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, Cilt: I-III, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1997, s. 91.

3 Çeçen, *age*, s. 62.

Mustafa Kemal Atatürk, Lozan Antlaşması sonrası 9 Eylül 1923'te kurduğu fırkaya da Halk Fırkası adını vermişti. Halk Fırkası Nizamnamesinin "Umumi Esaslar" başlığının ikinci maddesinde halkçılık ilkesine özel bir yer ayrılmış ve şöyle ifade edilmişti⁴: "Halk Fırkası nazarında halk mefhumu (kavramı), herhangi bir sınıfa münhasır (özü) değildir. Hiçbir imtiyaz iddiasında bulunmayan ve umumiyetle kanun nazarında mutlak müsavata kabul eden bütün fertler halktır. Halkçılar, hiçbir ailenin, hiçbir sınıfın, hiçbir cemaatin, hiçbir ferdin imtiyazlarını kabul etmeyen ve kanunları vazetmekteki mutlak hürriyet ve istiklali tanıyan fertlerdir".

Ülkenin kurucu partisi olacak olan Halk Fırkası'nın nizamnamesi yeni devletin halk adına halk için halk yararına işleyen bir kuruluş olarak biçimleneceğinin deliliydi. Atatürk'ün altı ilkesinin ilk ilkesi de böylece ortaya çıkmış oluyordu. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte halkı ekonomik, eğitim, sosyal, kültürel, sanatsal anlamda güçlendirmek için pek çok inkılâp yapılmıştı. Ancak bu inkılâpların halk nezdinde ne kadar kabul gördüğü ve benimsendiği görülemedi. Ayrıca 1929 ekonomik buhranı bütün dünyayı olduğu gibi Türkiye'yi de derinden sarsmış ve Mustafa Kemal Atatürk yapmış olduğu yurt içi gezilerde halkın hükümetten memnuniyetsizliğini görmüştü. Hükümetin ekonomik politikalarını eleştirecek bir siyasi partiyi kurmasını yakın arkadaşı ve o sırada Paris Büyükelçisi olan Fethi Okyar Bey'den istemiştir. Fethi Bey bazı çekinceler göstermiş olmasına rağmen Mustafa Kemal'in isteğini geri çevirmemiş ve Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı kurmuştur. Serbest Cumhuriyet Fırkası çok kısa zamanda halk nezdinde büyük destek görmüş, özellikle de İzmir mitingi ve Belediye seçimlerindeki başarısı CHP'li yetkilileri endişelendirmiş ve süreç fırkanın 17 Kasım 1930'da kendisini ilgası ile neticelenmişti. Hem halkın Serbest Cumhuriyet Fırkası'na gösterdiği ilgi, hem Atatürk'ün Serbest Cumhuriyet Fırkası kapatıldıktan sonra üç aylık yurt gezisi sırasında edindiği izlenimler, hem de 23 Aralık 1930'da yaşanan Menemen Olayı Mustafa Kemal'e halk nezdinde inkılâpların benimsenmediği ve Osmanlı'dan beri gelen aydın-halk arasındaki kopukluğun devam ettiğini göstermişti. Hâlbuki inkılâpların halka anlatılması ve halkın inkılâp ilkeleri doğrultusunda eğitilmesi amacıyla Mütareke döneminde kapatılan Türk Ocakları 1923'te yeniden açılmış ve 1927 yılında CHP'nin bir örgütü haline getirilmişti. Türk Ocaklarının faaliyetlerine rağmen yeni rejimin yeterince halka anlatılmadığı kanısına 1930 yılında varılmış, halka inkılâpları anlatmak ve benimsetmek için ülkenin her bir iline, ilçesine hatta köyüne kadar gidecek, halkla doğrudan doğruya kaynaşacak bir kuruluşun gerekliliği görülmüştür. Mustafa Kemal'in bu düşüncesi üzerine Türk Ocakları 10 Nisan 1931'de yaptığı olağanüstü kongreyle bütün hak ve borçlarıyla birlikte CHP'ye katılma kararı almıştır. Türk Ocakları, kapatıldığı sırada 267 merkezi ve 32 bin üyesi bulunmaktaydı⁵. Türk Ocakları'nın feshedildiği dönemde Türk Muallimler Birliği, Türk Kadınlar Birliği, Milli Türk Talebe Birliği, Mason Cemiyeti gibi kuruluşlar da ya fesh edilmiş ya da kapatılmıştır⁶. Böylece bütün güçler tek elde, yani CHP'de toplanmıştır.

4 *Cumhuriyet Halk Fırkası Nizamnamesi*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Matbaası, Ankara 1923, s. 2.

5 Nurcan Toksoy, *Halkevleri Bir Kültürel Kalkınma Modeli Olarak*, Orion Yayınevi, Ankara 2007 s. 25-26; Seda Bayındır Uluskanat, *Atatürk'ün Sosyal ve Kültürel Politikaları*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2010, s. 10.; Kenan Olgun, *Türkiye'de Halkevleri Gerçeği Teftiş Raporları Işığında Birinci Yılında Halkevleri (Halkevleri Ve Kocaeli Halkevi Örneği)*, İksad Yayınevi, Ankara 2019, s. 9-11; Yusuf Hayri Kapusuzoğlu, *Antalya Halkevi ve Faaliyetleri (1932-1951)*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2013, s. 13-16.; Mehmet Korkud Aydın, "Bayburt Halkevi: Teşkilat ve Faaliyetleri", *Ankara Anadolu ve Rumeli Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, 2020, s. 357-358.

6 Mete Tunçay, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923-1931)*, Yurt Yayınları, Ankara, 1981, s. 297.

Cumhuriyetin, cumhuriyet ideolojisinin ve özellikle 1930'lu yıllardaki ekonomik ve toplumsal koşulların bir ürünü olan halkevlerinin kurulmasına Türk Ocaklarının kapatılması öncesi karar verilmiş, bu amaçla da pek çok ülkenin benzer örgütlenmeleri incelenmiş ve nihayet 19 Şubat 1932'de halkevleri açılmıştır⁷. Halkevleri, CHP'nin parti programında yer alan altı ilkenin kalıcılığı, millî şuur seviyesinin Türk tarihinin ilham ettiği en yüksek derecelere çıkması, güzel sanatların yükseltilmesi, millî kültürün ve ilmi hareket ve faaliyetlerin kuvvetlendirilmesi, Türklüğün medeniyet yolunda kaybettiği uzun yılları cesur, atılgan ve yorulmaz hamlelerle kazanacak nesiller yetiştirmeyi, medeniyet sahasında Türkün tabii meziyet ve kabiliyetleriyle mütenasip şerefli mevkiini tekrar alması için bu uğurda çalışacak idealist vatandaşların toplandığı yerler olarak gösterilmiştir⁸.

Mustafa Kemal Atatürk halkevlerinin kuruluşundaki amaç ve felsefeyi ise şu şekilde ifade etmiştir⁹: “Gençlik istikbalin ışığıdır. Gençlik mütemediyen gelişen ve yetiştiren bir çalışmanın içinde yaşmalıdır. Millet, şuurlu, birbirini anlayan, birbirini seven, ideale bağlı bir halk kitlesi şeklinde teşkilatlandırılmalıdır. En kuvvetli ders vasıtalarına, en yetişkin muallim ordularına malik olmak kâfi değildir. Halkı yetiştirmek, halkı bir kitle haline getirmek için ayrıca bir halk mesaisinin tanzimini ihmal etmeyeceğiz. Silah kuvvetinden her türlü cebir ve meslek kuvvetinden daha müessir olan fikir kuvvetidir. Milletimizi bu sahada yetiştireceğiz. Bunu halkevleri yapacaktır.”

İsmet İnönü ise halkevlerinin kuruluş sebeplerini şöyle ifade etmektedir¹⁰: “Halkevleri Türk cemiyetini yükseltmek, incelemek, moralini artırmak, verimini çoğaltmak için açılmıştır.”

Sonuç olarak halkevleri tüm kazanımlarıyla halkın cumhuriyeti özümsemesine katkıda bulunmak, toplumsal ilişkilerde, kültürde, sanatta, bilimde ve eğitimde muasır medeniyetler düzeyine ulaşmanın gereklerini halk ile birlikte yerine getirmek amacıyla kurulmuştur¹¹.

Mesaî şubeleri olarak da; 1. Dil, Edebiyat, Tarih Şubesi, 2. Güzel Sanatlar Şubesi, 3. Temsil Şubesi, 4. Spor Şubesi, 5. İçtimai Yardım Şubesi, 6. Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, 7. Kütüphane ve Neşriyat, 8. Köycüler, 9. Müze ve Sergi olmak üzere açılması kararlaştırılmıştır¹². Bir yerde halkevinin açılması için de en az üç şubenin teşekkül etmesi şartı getirilmiştir¹³. 1932'den kapanacağı 1951 yılına kadar bu şubelerin isimleri dilde Türkçeleşmeye gidilmesi üzerine bazı değişikliklere uğramıştır¹⁴.

7 Çecen, *age*, s. 91-95; Olgun, *age*, s. 12-13.

8 CHF Halkevleri Talimatnamesi, Hakimiyeti Milliye Matbaası, Ankara 1932, s. 5.

9 Adem Kara, *Cumhuriyet Döneminde kalkınmanın Mihenk Taşı Halk Evleri 1932-1951*, 24 Saat Yayıncılık, Ankara 2006, s. 35

10 Kara, *age*, s.36.

11 Toksoy, *age*, s. 35; Mehmet Korkud Aydın, Mesut Aydın, Fatih Kaya, “Malatya Halkevi Öncülüğünde Kutlanan 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı Etkinlikleri (1932-1951)”, *Turkish Studies*, Cilt: 11, Sayı: 18, 2016, s. 266.

12 CHF Halkevleri Talimatnamesi, s. 6.

13 C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları (1932-1942), Alaeddin Kırıl Basımevi, Ankara 1942, s. 17.

14 Nursel Gülcü, *Antalya Halkevi ve Faaliyetleri (1932 – 1951)*, Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2016, s. 36.

İlk olarak 14 şehirde¹⁵ açılan halkevleri parti örgütüne bağlı olarak açılması sebebiyle hukuksal tüzel kişiliği bulunmadığı gibi bir genel merkezi yoktu. Genel merkez boşluğu ise CHP'nin genel merkezinde açılan Halkevleri Bürosu ve Ankara Halkevi ile doldurulmuştu¹⁶. İlk açılan halkevleri arasında açılışı yetiştirilemediği için Antalya Halkevi yoktur. Antalya Halkevi, 19 Haziran'da açılması kararlaştırılan ikinci grup¹⁷ halkevleri arasında yerini almış, ancak ikinci grup halkevlerinin açılışı 24 Haziran 1932'ye ertelenmiştir. Erteleme gerekçesi ise Resmi Antalya gazetesinde şu şekilde verilmiştir¹⁸: “Bugün açılması mukarrer Halkevinin küşat (açılış) merasimi gelecek cumaya talik edilmiştir. Talik sebebi, yeni açılacak halkevlerini te'siden Ankara Halkevinde de merasim yapılması kararıdır. Bu kararın aynı zamanda Gazi koşuları günü olan 24 Haziran 1932 tarihine tesadüf ettirilmesi arzu edilmiş, bundan dolayı Antalya'da ve diğer on üç vilayette açılacak Halkevlerinin küşadı 24 Haziran Cuma gününe tehir edilmiştir.”

Antalya Halkevi diğer dokuz halkevi ile birlikte 24 Haziran 1932'de¹⁹ coşkulu bir törenle Yenikapı'daki hususi binasında açılmış, açılışta yapılan konuşmalarda halkevlerinin önemi üzerinde durulmuş ve “Beyaz Kahraman” piyesi sahnelenmiştir²⁰.

Antalya Halkevi tarafından oluşturulan ilk idare heyeti başkanlığına Maarif Müdürü Aziz Bey, Halkevi başkanlığına ise Belediye Başkanı Hüsnü Bey seçilmiştir. CHF'nin Halkevleri talimatnamesi doğrultusunda vatandaşların ihtisas, kabiliyet ve isteklerine göre çalışabileceği bir çalışma sahası bulabilmesi için 9 şubede teşkil edilmiş ve Temmuz'un ilk haftası şubelere başkan ve üyeler seçilmiştir²¹.

Literatürde Antalya Halkevi ve şubeleri ile ilgili çalışmaların sayısı fazla olduğu halde kuruluşundan kapatılışına kadar Antalya Halkevi'nin Güzel Sanatlar Şubesi ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanılamamıştır. Bu araştırmada literatürdeki mevcut boşluktan hareketle, ilk olarak Cumhuriyet Arşivi, CHP'nin resmi yayınları, Antalya Halkevi tarafından çıkarılan Türk Akdeniz dergisi ve yerel gazeteler taranmıştır. Buradan elde edilen bilgiler ışığında çalışma ortaya konulmuş ve eksiklik giderilmeye çalışılmıştır.

1. Halkevleri Güzel Sanatlar Şubesi

Halkevlerinin şubelerinden biri yukarıda da belirttiğimiz gibi Güzel Sanatlar Şubesi idi. Mustafa Kemal Atatürk 16 Mart 1923'te Adana esnaflarıyla yaptığı görüşmedeki konuşmasına; “Adana'nın muhterem sanatkârları” şeklinde başlamış ve konuşmasının devamında; “Bir milleti

15 Afyon, Ankara, Aydın, Bolu, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Eskişehir, Eminönü, İzmir, Konya, Malatya ve Samsun idi. Bkz. *BCA*, Fon Kodu: 490.100 Yer No: 3.14.6, 2 Belge Tarihi: 23.02. 1936.

16 Toksoy, *age*, s. 37.

17 Antalya, Bilecik, Edirne, Gaziantep, Giresun, İzmit, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kütahya, Ordu, Rize, Silifke, Sinop, Şebinkarahisar, Tekirdağ, Trabzon, Van, Yozgat, Zonguldak idi. Bkz. *BCA*, Fon Kodu: 490.100 Yer No: 3.14.6, 2 Belge Tarihi: 23.02. 1936.

18 “Halkevi Küşadı”, *Resmi Antalya*, 17 Haziran 1932, s. 2

19 CHF Antalya Halkevi Mesai Broşüründe Antalya Halkevinin 13 Temmuz 1932'de Yenikapı'daki hususi binasında kalabalık halk ve davetliler önünde büyük tezahüratlarla açıldığı yazılmakta ise de basım hatası yapıldığı aşikârdır. Bkz. *CHF Antalya Halkevi Mesai Broşürü*, Antalya Matbaası, Antalya 1933, s. 3.

20 *CHF Antalya Halkevi Mesai Broşürü*, s. 3,15; Gülcü, *agt*, s.61.

21 *BCA*, Fon Kodu: 490.100 Yer No: 971.754.1, 25-26 Belge Tarihi:10.08.1932; *CHF Antalya Halkevi Mesai Broşürü*, s. 4-6.

yaşatmak için birtakım temeller lâzımdır ve bilirsiniz ki, bu temellerin en mühimlerinden biri sanattır. Bir millet sanattan ve sanatkârdan mahrumsa tam bir hayata malik olamaz. Böyle bir millet bir ayağı topal, bir kolu çolak, sakat ve âlil bir kimse gibidir. Hatta kastettiğim manayı bu söz de ifadeye kâfi değildir. Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş olur.” sözleriyle sanatın millet için gerekliliğini belirtmekteydi²². Atatürk konuşmasını esnafa yönelterek yapmış olmasına rağmen, görüşleri güzel sanatların her bölümü için geçerliydi²³.

Atatürk, Türk sanatının yeni bir ruhla, modern araçlarla gelişmesini istemiş ve ülkede sanatın gelişmesi için “Sanatkâr, cemiyette uzun ceht ve gayretlerden sonra alınanda ışığı ilk hisseden insandır” dedikten sonra, Türk Ocağı tiyatrosunu açmak üzere 12 Nisan 1930’da Ankara’ya gelen İstanbul Darülbeydi sanatçılarının oyunlarını seyretmiş, Muhsin Ertuğrul başta olmak üzere bütün oyuncularını Marmara Köşkü’ne davet etmiş ve davet esnasında oyuncuları övmüş, sonra da orada bulunanlara hitaben²⁴; “Efendiler... Hepiniz mebus olabilirsiniz, vekil olabilirsiniz, hattâ Reiscumhur olabilirsiniz. Fakat sanatkâr olamazsınız. Hayatlarını büyük bir sanata vakfeden bu çocukları sevelim!” diyerek sanatçı olunamayacağını ancak sanatçı doğulacağını, bu sebeple de sanatçıların diğer meslek mensuplarından daha kıymetli olduğunu ifade etmiştir.

“Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş” diyecek kadar sanatın önemini kavrayan Mustafa Kemal Atatürk, halkın terbiye ve yükselmesinde güzel sanatların birinci plânda geldiğini çoktan görmüş ve sanatın gelişebilmesi için halkevlerinde güzel sanatlar şubelerini açtırmıştır. CHF’nin Halkevleri Talimatnamesinde Güzel Sanatlar Şubesinin amaç ve faaliyetleri şu şekilde sıralanmıştır²⁵:

Birleşmek ve yükselmek; Güzel sanatlar şubesi musiki, resim, heykeltıraşlık, mimarlık gibi sahalarla süsleme sanatları ve saire de sanatkâr veya amatör unsurları bir araya toplar. Genç kabiliyetleri himaye ile gelişmelerine çalışır.

Aylık Gösteriler ve musiki akşamları; Şube halkevlerinin umumî müsamere programlarının musiki kısmını hazırlar ve uygular; halk için genel musiki akşamları düzenler.

Musikide Tutulacak Yol; Halkevleri musiki mesai ve müsamerelerinde evrensel modern musiki ile millî türkülerimiz esas tutulacak ve evrensel musiki teknik ve aletleri kullanılacaktır. Yani musikide gayemiz, modern ve evrensel musikiyi (ve icra tarzını) esas tutmak ve bunu tatbik ve temin etmektir. Halkın musiki zevkini arttırmak ve yükseltmek için radyo, gramofon gibi vasıtalarla da istifade edilmelidir.

Bedîî duyuş ve anlayış seviyesini yükseltmek; Şube, mümkün olan yerlerde açacağı kurslarla güzel sanatlar müntesiplerini çoğaltmağa ve muhitte bedîî duyuş ve anlayış seviyesini yükseltmeğe çalışır.

Millî marşları ve şarkıları öğretmek; Bütün halkın millî marşları ve şarkıları öğrenmesine

22 Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, I-III, s. 129.

23 Melahat Özgü, “Atatürk’ün Edebiyat ve Sanat Anlayışı”, *Bellekten*, Cilt: 52, Sayı: 204, Kasım 1988, s. 1152.

24 Özgü, *agm*, s. 1165-1166; Şemseddin Ziya Dağlı, “Atatürk’ün Kültürel Bağlamda Sanata Bakışı ve Modern Türkiye’de Sanatın Olgunlaşması”, *Ulakbilge*, Cilt: 3, Sayı: 6, 2015, s. 190; Erol Evcin, “Atatürk’ün Güzel Sanatlara ve Sanatçılara Bakışı”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı: 47, Bahar 2011, s. 534-535.

25 CHF Halkevleri Talimatnamesi, s. 10-11.

yardım etmek ve bunların millî tezahür günleriyle halkevleri umumî müsamerelerinde milletçe, bir ağızdan söylenmelerini temine çalışmak, güzel sanatlar şubesi musiki kısmının en başta gelen vazifeleridir.

Millî türküler notalarını ve sözlerini toplamak; Şube, halk arasında bilhassa köylerde ve aşiretlerde söylenen millî türkülerin notaları ve sözleriyle millî oyunlar tarz ve ahengini tespit eder.

Halkevlerinde kurulan bu şube ile resim amatörlerinin çalışacak yerlere ve vasıtalara kavuşmasını temin etmesi dışında ödüllü sergiler de düzenleyerek eserlerini sergilemelerini sağlamıştır. Halkevleri resim dışında yılda en az bir defa fotoğraf sergilerinin de açılmasını teşvik etmiştir. Sergiler dışında başta resim, fotoğraf ve heykel sanatına ilgi duyan vatandaşlar için de kurslarda açılmıştır. Musiki faaliyeti olarak da batı müziği sazları, halk sazları ile memleketin en uzak köşelerinde bile çalınmaya başlanmış Türk halkı tarafından sevilmiş ve benimsenmiştir. Halkevlerinin açılmasından sonra yapılan toplantılar ve bayramlar, halkevleri bandoları, orkestraları sayesinde katılımı yüksek ve daha neşeli geçmiştir. Halkevlerine gönderilen radyo sayesinde de halk radyoda yayınlanan “Bir Halk Türküsü öğreniyoruz” saati ve 15 günde bir yapılan ve yarım saat devam eden “Halkevleri Sanat ve Folklor Geceleri” programıyla halk yeni havaları öğrendiği gibi halk musikisinin, halk oyunlarının ve halk âdetlerinin incelenmesine, bunları temsil edenlerin onore edilmesine ve memleket sanatkarlarının bunlardan haberdar olmasına ön ayak olmuştur. Böylece halk arasında oynanıp sevilmekte olan oyunlar, yeni baştan meydana konmuş, köylerden alınıp şehirlere getirilmiş, aydın gençlerin bunlardan zevk almaları, bunları öğrenip oynamaları sağlanmıştır ki yalnız zeybek bilen büyük şehir çocukları, halay, horon ve barı öğrenmiş ve oynar olmuşlardır. Bu sayede Türk halkının “Çiftçi Millet”, “Asker Millet” olduğu kadar “Sanatkâr Millet” olduğu da meydana konmuştur. Büyük işlevi olan bu şube, bu sebeple merkezden en çok yardım gören, en çok direktif alan ve en çok verimli olan şubelerden birisi olmuştur²⁶.

Reşit Galip Bey 19 Şubat 1932’de Ankara Halkevinin açılışında yaptığı konuşmada güzel sanatlar şubesi ile ilgili olarak²⁷; “Bu şube musiki, resim, heykeltıraşlık, mimarlık mensuplarını toplıyacak.” dedikten sonra bu sanatların yüzyıllardır aciz ve cahil insanlar eliyle engellendiğini, dini musiki dışında müziğin horlandığını, musikiyle uğraşan az sayıda insanın da aşağılandığını, mimarlığınsa genel çöküşten nasibini aldığını ifade etmiştir. Konuşmasının devamında “Ataların tükenmez mirası olan sanatın, Türk milletinin damarlarında bütün canlılığı ile korumuş olduğunu, son yıllar içinde sayıları birden bire yüzlere, binlere doğru artmaya başlayan ressam, musikişinas, mimar, heykeltıraş gençlerin, bunun kanıtı olduğunu” söylemiştir.

Yurdun dört bir yanında açılan halkevlerinin güzel sanatlar şubesi müzik, resim, heykel, mimari gibi süsleyici sanatlar alanlarında çalışan profesyonel ve amatörleri bir araya topladığı gibi, kurslar açarak hevesli genç kabiliyetlerin yetişmesini de sağlamıştır. Ayrıca şube, halkın güzel sanatlara karşı duyuş ve anlayış zevkinin oluşmasına ve yükseltilmesine çalışmış, halkın millî marşları ve şarkıları öğrenmesine yardımcı olduğu gibi yaşlılarla birlikte neredeyse kaybolup gitmekte olan ulusal oyunları, ulusal giysileri, türkülerini, kısaca folklor dediğimiz bütün halk bilgilerinin toplanmasını sağlayarak kaybolmakta olan millî değerlerimizin yeniden gün ışığına

26 CHP Halkevleri ve Halkodaları 1932-1942, s. 5

27 “Reşit Galip Beyin Nutku”, *Atatürk ve Halkevleri Atatürkçü Düşünce Üzerine Denemeler*, TTK Basımevi, Ankara 1974, s. 20-21; *Söylevler 1932-1941 (Halkevleri ve Halkodalarının Yıldönümlerinde Verilmiştir)*, Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara 1942, s. 77-78.

çıkmasına hizmet etmiştir. Böylece bir yandan halkın öz kültür değerleri araştırılıp bulunmuş ve işlenip yaygınlaştırılmış; diğer yandan da modern kültür değerleri ve değer yargıları millî kalıplar içerisinde halka götürülüp ona sevdirilmiş ve benimsetilmiştir²⁸.

2. Antalya Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi ve Faaliyetleri

CHP Genel Sekreterliğinin Halkevleri Teşkilat, İdare ve Mesai talimatnamesine göre; üye sayısı 10'un altında kalan şubelerde idare komiteleri oluşmayacaktı. Üye sayısı 10'dan 50'ye kadar olan şubelerde 3, 50'den fazla olan şubelerde ise 5 kişilik şube idare komitesi olacaktı²⁹. CHP Genel Sekreterliği şube idari komite seçimleri ile ilgili 1 Mart 1932 tarihinde bir genelge yayınlamıştır. Genelgeye göre şube seçimlerinin gizli oylama şeklinde yapılması istenmiştir. Ayrıca komite üyesi olabilmek için ise seçimlere katılan üyelerin sayısının en az üçte biri kadar oy almak gerekmektedir. (Komitelerin başkanının ise seçimlere katılan üyelerin yarısı kadar oy alması gerekmektedir.) Alınan oy sayısına göre belirlenen listenin ilk sıralarındakiler seçiliyordu³⁰. Buna bağlı olarak 6'sı bayan olmak üzere 68 kişiden oluşan Antalya Güzel Sanatlar Şubesinin ilk idare komitesi şu isimlerden oluşmuştur. Başkan; Nafia Baş Mühendis Vekili Nihat Bey, üyeler ise; Sıtma mücadelesi laboratuvar şefi Doktor Abdurrahim Bey, hususî muhasebe memurlarından Asaf Bey, ilk mektep muallimlerinden Ali Bey, lise muallimlerinden Fahriye Hanım'dır³¹. Şube musiki ve resim olmak üzere güzel sanatların iki alanında faaliyet göstermiştir.

2.1. Musiki Faaliyetleri

Güzel Sanatlar Şubesi açılışında güzel sanatların diğer alanlarında yetişmiş eleman olmadığı için sadece musiki işleriyle yoğun olarak uğraşmaya başlamış, 12 kişilik bir saz ve uzman bir şefin idaresinde 18 kişilik bir bando heyeti teşkil edilmiştir. Saz heyeti yaz ayları dışında 15 günde bir düzenli konserler vererek halkın müzik zevkinin gelişmesine katkı sunmuştur. 18 kişilik halkevi bandosuna 23 parça müzik aleti Belediyece hediye edilmiş, bandonun diğer noksanları ise İstanbul'dan getirtilmiştir³². Eksikliklerinin tamamlanması ve hazırlık çalışmalarından sonra 1933 yılında bando millî günlerde ve temsil günlerinde vatandaşlara açık konserler vermeye başlamıştır³³. Ayrıca şube haftanın iki günü ilgi ve kabiliyeti olanlar için musiki kursu açmıştır. Bu kursa 20 kişi katılım göstermiş ve kurs alan bu kişiler saz heyeti ile birlikte konserlere çıkmışlardır³⁴.

Antalya Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, diğer pek çok halkevinin güzel sanatlar şubesi gibi ilk iki yılını emekleme dönemi şeklinde geçirmiş ve kısıtlı imkânları ile de olsa 1934 yılında saz heyeti 12 konser verebilmiştir³⁵. Bando ise millî günler ve temsil günlerinde faaliyetlerine devam

28 Kadir Kaplan, "Halkevleri'nin Doğu Bilinci ve Tarihsel Görevi", *Atatürk ve Halkevleri Atatürkçü Düşünce Üzerine Denemeler*, TTK Basımevi, Ankara, 1974, s. 52-53; Uluğ İğdemir, "Halkevleri ve Halkodaları", *Atatürk ve Halkevleri Atatürkçü Düşünce Üzerine Denemeler*, TTK Basımevi, Ankara, 1974, s. 122-123.

29 CHF Halkevleri Talimatnamesi, s. 6.

30 CHF Halkevleri Talimatnamesi, s. 27.

31 CHF Antalya Halkevi Mesai Broşürü, s. 4, 14.

32 CHF Antalya Halkevi Mesai Broşürü, s. 8.

33 Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsaları, Hâkimiyeti Milliye Matbaası, 1934, s. 11.

34 CHF Antalya Halkevi Mesai Broşürü, 8-9; Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsaları, s. 11.

35 Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsası, Ülkü'nün Küçük Kitapları: 5, Ulus Basımevi, 1935, s. 12

etmiştir. Antalya Halkevinin açılmasından iki sene sonra şubelere yeniden üye seçimi yapılmıştır. Üye sayısı 50'nin altına düşen Güzel Sanatlar Şubesi idari komite seçimleri 25 Haziran 1934'te gerçekleşmiş, lise resim öğretmeni Ali Rıza Bey başkan olarak, ilk mektep başöğretmenlerinden Ali Bey ve hususi muhasebe memurlarından Asaf Bey de üye olarak seçilmiştir³⁶.

Lise resim öğretmeni Ali Rıza Bey'in şube başkanlığına seçilmesinden sonra Antalya Güzel Sanatlar Şubesi musiki dışında resim ile ilgili de faaliyetlerde de bulunmaya başlamıştır. 1935 yılında halkevlerinin çalışma raporunda 1933 yılında şehrin bando ihtiyacını karşılamaya başlayan bando heyetinin 12 kişilik olduğu ve bandocuların elbiselerinin halkevinin kendi bütçesinden yaklaşık 200 lira harcanarak karşıladığı belirtilmiştir. Raporda şehirde küçük bir orkestra teşkil edecek kadar yetenekli eleman olduğu halde bir şefin olmaması nedeniyle orkestra kurulamadığı belirtilmiştir. Yine raporda orkestranın kurulmamasının sebebinin ilde bulunan müzik öğretmenin halkevinin orkestra amatörleri ile ilgilenmemesi olarak gösterilmiş ve ulusal kültür çalışmalarına ilgi ve heves gösterecek bir müzik öğretmenin şehre gönderilmesi talep edilmiştir. Saz ile ilgili olarak da bando ve orkestra elemanlarının bir kısmının bu ihtiyacı mükemmel bir şekilde giderdiği ve şubenin köy gezilerine giderek halk türküleri toplamağa çalıştığını, ancak türküleri notaya alacak eleman bulunmadığı belirtilmiştir. 1935 yılında şubenin üye sayısında artış olmuş, 4'ü bayan olmak üzere 56 üyeye kavuşmuştur³⁷. Bu sebeple de 1936 yılında yapılan şube idare komitesi seçimlerinde 5 üye belirlenmiştir. Bu idari komite şu isimlerden oluşmuştur; Başkan Başmühendis Necmi, üyeler ise; Başöğretmen Ali, Öğretmen Ali Rıza, Tecimer Zekai ve Tecimer Cemil'dir³⁸.

Güzel Sanatlar Şubesi, Antalya'da modern müzik kültürünü tesis etmek amacı ile haftanın belirli günlerinde piyano, keman, mandolin kursları açmış ve koro heyeti hazırlamıştır³⁹. Bu musiki kursları Ankara'nın dikkatini çekmiş ve Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğinin 1937 Yıldönümü Broşüründe Antalya Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi'nin halkevleri şubeleri arasında genç yetenekleri en çok kollayan ve yetiştiren şube olduğu ifade edilmiştir⁴⁰.

Şubenin üye sayısı 1936 yılından sonra yeniden 50 üyenin altına düştüğü için 1938'de yapılan idari komite seçimlerinde 3 üye seçilmiştir. İdari Komite; Safa Tangör (Lise Müdür Yardımcısı ve Müzik Öğretmeni) Ali Lülü (Başöğretmen) Zekai Malesli (Acenta)den oluşmuştur. Antalya Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, 1938 yılında 15 kişilik bando ve saz heyeti ile zaman zaman konserler verdiği gibi, gençlerden bir koro meydana getirmiş ve 100 kadar hevesli öğrenci için keman, piyano ve gitar kursları açmıştır⁴¹. Türk ve klasik batı müziğini icra etmede yetenekli Safa Tangör'ün Güzel Sanatlar Şubesine başkan seçilmesinden sonra şube musiki alanında bir ivme kazanmış, dünyaca tanınan sanatçıların ve eserlerinin halka tanıtılması yönünde çalışmalar yapmaya başladığı gibi bu eserlerin öğretilmesi yönünde kurslar açarak talebe yetiştirilmesini de

36 BCA, Fon Kodu: 490.100 Yer No: 971.754.1, 14-15 Belge Tarihi:14.08.1934.

37 BCA, Fon Kodu: 490.100 Yer No: 981.804.1, 5-6 Belge Tarihi: 05.01.1936; *Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası*, (Ülkü'nün Küçük Kitapları: 7), Ulus Basımevi, 1936 Ankara, s. 14.; *Halkevleri 1932-1935, 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı*, Ankara 1936, s.46.

38 BCA, Fon Kodu: 490.100 Yer No: 971.754.1, 8-9 Belge Tarihi: 14.07.1936; "Halkevleri Şube Komitelerinin Seçimi", *Antalya*, 16 Nisan 1936, s. 1.

39 "Halk Evlerinin Açılış yıldönümü münasebeti ile", *Resmi Antalya*, 26 Şubat 1937, s. 3.

40 *Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğinin 1937 Yıldönümü Broşürü*, Ankara 1937, s. 9.

41 "Halkevi çalışmaları", *Türk Akdeniz*, Sayı: 11-12, 29 Ekim 1938, s. 28; *Türk Akdeniz*, "Halkevimizden Haberler", Sayı: 13, 1 Mayıs 1939, s. 32.

sağlamıştır⁴². Buna rağmen 1940 yılının son 6 ayının çalışma raporunun tetkiki ile ilgili CHP Genel Sekreteri tarafından 2 Mayıs 1941 yılında Antalya Halkevine gönderilen yazıda şubenin müzik çalışmalarına bir hız ve istikamet vermesi istemiş ve "... Elinizde mevcut çalgı aletlerini muattal ve elemanları faaliyetsiz bırakmanız doğru değildir. Bütçe imkânsızlığı mazeretini gidermeye gayret etmenizi gerek idare heyetinizden gerekse bu şubenin komitesini teşkil eden arkadaşlardan rica ederim."⁴³ denilmiştir.

Ocak 1941 yılında Güzel Sanatlar Şubesinin seçimleri yapılmış, Güzel Sanatlar Şubesine İkbâl Argun (Ağır Ceza Üyesi), Safa Tangör (Müzik Öğretmeni), Davut Akidil (Resim Öğretmeni), Süreyya Karakaplan (Şirketler Komiseri), Ertuğrul Ağva (Emekli Subay) seçilmiştir⁴⁴. Millî bayramlarda halkevi güzel sanatlar şubesinin bando ekibi ve verilen balolarda müzik ekibi yer almış ise de 1941 yılında şube ciddi bir faaliyete imza atamamıştır. Antalya gazetesi Güzel Sanatlar Şubesinin müzik kadrosunun üç sanatkâra ihtiyacı olduğunu, bu sebeple de Halkevi müzik öğretmeni Hidayet Bey'in İstanbul'a gittiğini o üç kişinin gelmesi ile aksayan müzik şubesi saz kısmının olgunlaşacağını yazmıştır⁴⁵. Antalya Halkevi Güzel Sanatlar Şubesinin saz kısmında eksik olan sanatkârların tamamlanması ile birlikte musiki heyeti 1942 yılı içinde 3 konser vermiştir. Bu konserlerden en ses getireni 24 Ekim 1942 Cumartesi gecesi verilen konserdir. İlginin yüksek olduğu konserin başında İstiklâl Harbi'nin başlangıcı, safhaları ve zafere ulaşılmasının hatıralarını anlatan Operatör Doktor Burhanettin Onat tarafından yazılan bir marş sunulmuştur. Daha sonra Safa Tangör'ün şefliğinde bir konser verilmiştir⁴⁶. Ayrıca 1942 yılında ilgili olanlara keman, mandolin, piyano ve saksafon kursları açılmıştır⁴⁷.

1943 yılının Ocak ayının sonunda Halkevi salonunda iki gün üst üste Safa Tangör yönetiminde lise öğrencileri bir talebe konseri vermiştir⁴⁸. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü 28 Nisan-1 Mayıs 1943 tarihleri arasında Antalya'yı ziyaret etmiştir⁴⁹. Antalya gezisi sırasında Antalya Lisesini ziyaret etmiş ve bu ziyaret esnasında yeteneklerinden haberdar olduğu lise talebelerinin bir konser vermesini istemiştir. Bu sebeple Güzel Sanatlar Şubesi'nin orkestra heyeti ile lise öğrencileri ortak bir konser vermiştir. Konser Güzel Sanatlar Kolu Başkanı edip Doktor Burhanettin Onat'ın Millî Şef'e armağan ettiği marş ile başlamış sonra Bop'un Kavorteti, Bağdat Halifesi, Suppe'nin Hafif Süvarileri ile devam etmiştir. Konserin ikinci kısmına 80 kişilik koro, orkestra şefi Safa Tangör'ün yönetiminde "Türk Oğlusun" marşı ile başlamış halk türküleri ile devam etmiştir. Konserden sonra İnönü, talebelere iltifatta bulunmuştur. Ayrıca Halkevi Başkanı ile Lise Müdürü'ne memnuniyetini bildirmiş, Safa Tangör'ü akşam yemeğine alıkoymuş ve hususi olarak iltifatlarla bulunarak teşekkür etmiştir⁵⁰. Antalya Halkevi Güzel Sanatlar şubesinin 1943'teki musiki faaliyetleri Ankara'nın takdirini kazanmış ve halkevlerinin 1943 yılındaki faaliyetleri ile ilgili olarak yayınlanan 1943 CHP

42 Gülcü, *agt*, s. 88-89.

43 *BCA*, Fon Kodu: 490.100 Yer No: 1007.887.1, 4-5 Belge Tarihi: 02.05.1941.

44 "Halkevi Seçimleri", *Antalya*, 23 Ocak 1941, s. 1.

45 "Halkevi haberleri", *Antalya*, 5 Aralık 1941, s. 1.

46 N. Adrasan, "Halkevinde bir sa'nat gecesi", *Antalya*, 29 Ekim 1942, s. 3,6.

47 "Evimizin 1942 Senesi Çalışmaları", *Türk Akdeniz*, Cilt: 5, Sayı: 26, Şubat 1943, s. 4.

48 Reşat Oğuz, "Talebe Konseri", *Türk Akdeniz*, Cilt: 5, Sayı: 26, Şubat 1943, s. 9-10.

49 "Yüce ve aziz Millî Şefimiz İnönü Şehrimizi şereflendirmek suretiyle Antalya tarihine altın sayfalar eklemiştir", *Antalya*, 4 Mayıs 1943, s. 1-2.

50 Reşat Oğuz, "İnönü Konseri", *Türk Akdeniz*, Cilt: 5, Sayı: 28, Ekim 1943, s. 4-5.

Halkevleri ve Halkodaları adlı eserde müzik üzerine önemli faaliyet yapan halkevleri sıralanırken Antalya Halkevinin değişik müzik çalışmalarıyla dikkati çektiği ifade edilmiştir⁵¹.

Antalya Halkevinin Güzel Sanatlar Şubesi 1943 yılının yaz aylarında konserlere ara vermiş, daha sonra zengin bir kadro ile Antalyalı sanatkârların eserlerine de yer vermek suretiyle kışlık konserlerine başlamıştır. Ocak ayında bir esnaf gecesi tertip edilerek esnafın aralarında yaptıkları kış eğlenceleri, folklorik mahiyeti taşıyan taraflarıyla halkevi sahnesine aksettirilmiştir. Yine Ocak ayında lise musiki kolu talebeleri bir konser vermiştir⁵². 1944 yılında da Antalya Güzel Sanatlar Şubesi ve Safa Tangör'ün lise öğrencileri yıl içinde 3 konser vermişlerdir. Bunlardan bir tanesini Mayıs 1944 ortalarında iki gece bir gündüz tekrar eden konserdir. Konserde talebe orkestrasının 9 ve 70 kişilik koro heyeti 7 eser çalmıştır. Konserlerin Antalya'da sanat heyecanının ve atmosferinin oluşmasında büyük katkısı olmuştur⁵³. 1944 yılı halkevlerinin faaliyetleri ile ilgili yayınlanan Halkevleri ve Halkodaları 1944 adlı eserde Antalya Halkevi Güzel Sanatlar Şubesinin orkestra alanında önemli çalışmalar yaptığı ve gitar alanında çalışmalarıyla da başarı gösterdiği belirtilmiştir⁵⁴.

Güzel Sanatlar Şubesi Beethoven'in 175. ölüm yıl dönümü nedeniyle 24 Mart 1945'te bir sanat gecesi düzenlemiştir. İki kısımda oluşan program Safa Tangör'ün Beethoven'in hayatı ve eserlerini ihtiva eden konuşması ile başlamış ve daha sonra Beethoven'ın ilk eserini Günaç İşcan, daha sonra Beethoven'in Elis isminde bir kız için yazdığı eserini Güler Onat piyano ile çalmıştır. Birinci kısmın sonunda misafirler Safa Tangör tarafından Beethoven'in resim ve eserleri ile ilgili hazırlanan sergiyi gezmişlerdir. Programın ikinci kısmında ise Beethoven'in beşinci ve dokuzuncu senfonileri dinlenmiştir⁵⁵. 21 Mayıs 1945 akşamı lise öğrencileri Safa Tangör yönetiminde yılsonu verdiği konser, bugüne kadar Antalya'da verilen birçok konserin üstünde ilgi uyandırmıştır. Program İstiklal Marşı'nın okunması ile başlamış, Avukat Yüksel'in kızı Necla Yüksel ile Necla Atalay piyano ile iki eser çalmışlar ve her ikisi de sahnede istikbal için büyük ümitler vermiştir. Programın ikinci bölümünde de 10 eser çalınmıştır⁵⁶.

1942-1945 yılları arasında şube, musiki alanında açtığı kurslar ve Türk ve Batı müziğini harmanlayarak verdiği konserler, hem Antalya halkının beğenisini kazanmış hem de Ankara tarafından takdir edilmiştir. 1945'ten sonra şubenin faaliyetlerinde yavaşlama görülmüş, ses getiren konserler verilemediği gibi 1933 yılından beri şehrin bando ihtiyacını karşılayan bando takımı ise zaman içerisinde hem eleman eksikliği hem de bakımsızlıktan iş göremez hale gelmiş ve millî bayramlarda dahi faaliyette bulunamamıştır. Bu durumdan muzdarip olunması üzerine yerel bir gazetede 2 Eylül 1949'da "Şehir Bandosunun kısa zamanda ikmalî memleket hesabına çok önemlidir" başlıklı yazı kaleme alınmış ve yetkililerden bu konuya el atmaları istemiştir. Fakat bandonun yeniden teşekkülü mümkün olmamıştır⁵⁷.

51 1943 CHP Halkevleri ve Halkodaları, Ankara 1944, s. 6.

52 "Halkevi çalışmaları", *Türk Akdeniz*, Sayı: 29-31, Kasım-Ocak 1943-1944, s. 24.

53 "Halkevi çalışmaları", *Türk Akdeniz*, Sayı: 32-34, Şubat-Temmuz 1944, s. 24

54 *Halkevleri ve Halkodaları 1944*, Ankara 1945, s. 19-20.

55 "Halkevinde Hazırlanan Sanat Gecesi", *Antalya*, 27 Mart 1945, s. 1.

56 "Halkevinde Konser", *Antalya*, 25 Mayıs 1945, s. 1-2.

57 Gülcü, *agt*, s. 93.

2.2. Resim Faaliyetleri

Lise resim öğretmeni Ali Rıza Bey'in 25 Haziran 1934'te Güzel Sanatlar Şubesi idari komitesi başkanlığına seçilmesinden sonra Antalya Güzel Sanatlar Şubesi musiki dışında resim ile ilgili de faaliyetlerde bulunmaya başlamıştır. 1935 yılında halkevinin çalışma raporuna göre, iyi bir ressam olan lise resim öğretmeni Ali Rıza Bey, kendi eserlerinden oluşan ve 20 gün devam eden kişisel resim sergisini açmıştır. Sergi 600 kişi tarafından ziyaret edilmiştir⁵⁸. 1936 yılında Güzel Sanatlar Şubesi yenilenmiş ve Ali Rıza Bey üye olarak idari komitenin içerisinde yer almıştır⁵⁹. Şubenin resim heyeti yıllık amatör resim sergileri dışında güzel yazı ve resim kursları açmışsa da açılan sergiler ses getirmekten uzak olmuştur⁶⁰. Antalya Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi resim alanında büyük çıkışını 1940 yılında yapmış ve 25 Şubat 1940 Pazar gününden başlamak üzere üç gün devam edecek olan ödüllü bir resim ve fotoğraf sergisi açmıştır⁶¹. Yine şube 1940 yılının Ekim ayında 180'e yakın suluboya, yağlı boya ve fotoğraf tablolarının yer aldığı ilk büyük resim ve fotoğraf sergisini açmıştır.

Sergi münasebetiyle Türk Akdeniz Dergisi'nde Safa Tangör imzasıyla "Halkevi ve Güzel San'atlar" konulu bir yazı kaleme alınmıştır. Yazıda halkevlerinin genç-yaşlı, köylü-şehirli herkes için, altı okun izleriyle yarının yolunu gösteren bir yuva olduğu, bu kutsal çatı altında ruhların asilleşeceği, ızdırapların neşe bulacağı, hastaların dirileceği, menfiliğin müspete çevrileceği ve bin vücudun bir vücut ve bir kafa olacağı belirtilmiştir. Sanatın ise; sesiyle, rengiyle, şekliyle insan ruhuna asalet verdiği ifade etmiştir. Sanatın ebedi yaratıcısı ve hamisi olan sanatkârların ise paleti üzerinde kaynaştırdığı renkleri tuvaline serperken, çekici ve kalem ile mermerleri yontarken, taş parçalarını işlerken; parmaklarının altında ilahi nağmeleri bestelerken iç âlemimizde yaşayan duygularımıza can verir, şekil verir, ruh verir gibi onları dile getirdiğini, sanatkârın eliyle içten dışa çıkan bu kudretin dışımızdan içimize girerken de bizi maddiyattan maneviyata götürdüğünü, pür duyguları mistik bir yolla biraz Allaha yaklaştırdığını, insanla Allah arasında bir mahlûk haline koyduğunu yazmıştır. Tangör yazısında ayrıca batılı sanatçıların isimlerini sırlamış ve Antalya Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi tarafından açılan resim sergisine Antalyalılarının gösterdiği ilgiye değinmiştir. Yazısının sonunda ise sergide eserleri yer alan ressamların eserlerini tanıtmıştır.

Sergide eserleri yer alan M. Ertuğrul Ağva ve eserleri ile ilgili olarak; "İlkbahar, Sahil, Fırtına, Tipide Baskın, Harabeler, Konya'da Cami, Mermerlik, Kotra tablolarıyla klasik stilin en güzel örneklerini seyrettiriyor. 'Harabeler' de akşamın mahmurluğunu harabelerin öksüzlüğünü; Mermerlik'te sakin sahilde ruhumuzun da dinlendiğini duyuyoruz!.. Dekora gömülen renklerin ifadesi çok güzel!.." demiştir.

Sedat Bey ve eserleri ile ilgili olarak ise; "İsmet İnönü, Sahilde Kayalık, Venedik'ten Bir Sokak, Cami Kapusu, İzmir-Kemer parçalarında titiz bir minyatürcü hassaslığıyla renkleri en ince ve en temiz bir şekilde kullanmış, bu stilin olgun bir sanatkârı olduğunu görüyoruz. İnönü'deki canlılık, Venedik'ten Bir Sokak'taki renk bolluğu sanat kudretinin iyi birer ifadesi. Gönül bu

58 BCA, Fon Kodu: 490.100 Yer No: 981.804.1, 5-6 Belge Tarihi: 05.01.1936; *Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsası*, s. 14; *Halkevleri 1932-1935, 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı*, s. 46.

59 BCA, Fon Kodu: 490.100 Yer No: 971.754.1, 8-9 Belge Tarihi: 14.07.1936, "Halkevleri Şube Komitelerinin Seçimi", *Antalya*, 16 Nisan 1936, s. 1.

60 "Halkevi çalışmaları", *Türk Akdeniz*, Sayı: 11-12, 29 Ekim 1938, s. 28.

61 "Sergi", *Antalya*, 22 Şubat 1940, s. 1

eserinde de diğerleri gibi katalogda numara sırasındaki adlarıyla yer almış olmasını isterdi” demektedir.

İkbal Argun’un Meyveler ve İnekler isimli tablolarıyla, Cevdet Doğan’ın Karpuz ve İsmet İnönü adlı tablolarının fırçaya hâkim oluşlarını gösterdiğini ifade etmiştir. En fazla eseri sergilenen Davut Akidil’in eserleri ile ilgili olarak “İstanbul, Fırüzağa, Kasımpaşa’dan Fatihe Bakış, Balıklar, Beyazıt Meydanı, Küpe Çiçeği, Bulvar, Erenkuş, Liman, Fener” isimli eserlerini iyi kıymette eserler olarak belirtmiş ve özellikle No.34 Tefekkür ve No.65 Liman tablolarının bugünkü modern stilin en başarılı eserleri olduğunu yazmıştır. Sulu boyadaki değişik tabloları ve yağlı boyadaki bu iki eseriyle çok iyi bir istikbal vadettiğini belirtmiştir. Ayrıca Tangör sergide en çok dikkati çekenin bu yenilikler olduğunu, peyzajlardaki görüş ve renklerin sıcaklığı iyi bir ekolün sanatkârı olduğunu ispat ettiğini yazmıştır.

Foto Fenni’nin eserlerinin de güzel olduğunu “Şelale ve Harabe fotoğraflarının düz bir satıh halinde tek cepheli değil, suları ve kayaları mücessemliği ile her cepheden görür gibi oluyoruz” demiştir. Sergide yer alan 180’e yakın suluboya, yağlı boya ve fotoğraf tablolarının sanatkârlarını takdir ve tebrik etmiş ve bu sergilerin devamını temenni etmiştir⁶². Görüldüğü üzere sanat eleştirmeni rolünü de üstlenen Tangör, Antalya Halkevi sergisi vesilesiyle oldukça detaylı ve takdîrkâr bir sanat değerlendirmesi yapmış, geleceğin sanat eleştirmenlerine ışık tutmuştur.

1940 yılının son 6 ayının çalışma raporunun tetkiki ile ilgili CHP Genel Sekreteri tarafından 2 Mayıs 1941 yılında Antalya Halkevine gönderilen yazıda “Güzel sanatlar şubenizin resim sahasındaki başarıları memnuniyet vericidir. Halkevleri ikinci amatör resim ve fotoğraf sergisindeki panonuz Ankara’da takdirle karşılanmıştır.”⁶³ denilmiş ve şubenin faaliyetleri övülmüş ve takdir edilmiştir.

Ocak 1941 yılında Halkevinin şubelerinin seçimleri sonrasında Davut Akidil beş kişilik idari komiteye üye seçilmiştir⁶⁴. Güzel Sanatlar Şubesi 1942 yılında 1740 kişinin ziyaret ettiği bir resim sergisi düzenlemiştir. Reşat Oğuz (Lise Edebiyat Öğretmeni), Türk Akdeniz dergisinde yayınlanan “Resim sergisi ve Temsil” başlıklı yazısında bu sergiden bahsetmiştir. Oğuz, Antalya Halkevinin Güzel Sanatlar Şubesi’nde çalışan Davut Akidil ve ilköğretim müfettişi Şükrü Akun’un Antalya Halkevi salonunda hazırladıkları resim sergisinin onların sanat heyecanının asil örnekleri olduğu, her iki ressamın tablolarına hâkim olan estetik düşüncenin Antalya’nın tarihi ve ücra köşelerindeki orijinalliğin yansıması olduğunu, resimlerde Antalya’yı dile getirdiklerini belirtmiştir. Oğuz, özellikle tablolar arasında Millî Şef, Millî Birlik, Puhular, Oyun Oynayan Kızlar, Geyik, Akseki, Manavgat kazalarına ait resimlerin takdire şayan olduğunu yazmıştır. Yine Oğuz, bu eserler içerisinde birinci ve ikinci olan tabloların Halkevi reisliğince bir raporla Ankara’ya bildirildiğini yazmış ve her iki ressamı da tebrik etmiştir⁶⁵. Sergide dereceye giren resimler ise teşhir amacıyla Ankara Halkevleri resim sergisine gönderilmiştir⁶⁶.

62 Safa Tangör, “Halkevi ve Güzel Sanatlar”, *Türk Akdeniz*, Cilt: 4, Sayı: 21, Ocak 1941, s. 8-9.

63 BCA, Fon Kodu: 490.100 Yer No: 1007.887.1, 4-5 Belge Tarihi: 02.05.1941.

64 “Halkevi Seçimleri”, *Antalya*, 23 Ocak 1941, s.1.

65 Reşat Oğuz, “Resim Sergisi ve Temsil”, *Türk Akdeniz*, Cilt: 5, Sayı: 25, Ocak 1943, s. 10-11.

66 “Evimizin 1942 Senesi Çalışmaları”, *Türk Akdeniz*, Cilt: 5, Sayı: 26, Şubat 1943, s. 4.

Antalya Halkevinde 1935 yılından itibaren artık geleneksel hale gelerek her yıl düzenlenen resim sergisi 8 Aralık 1943 tarihinde törenle açılmıştır. 79 tablodan oluşan sergiye Davut Akidil 46, Belkis Yeşilsoy 28 ve Davut Akidil'in öğrencisi olan Orhan Kilit 5 eser ile katılmıştır. Sergideki tablolar ve eser sahipleri hakkında Cahit Ercan "Antalya Halkevinin Resim sergisi" başlığı ile Türk Akdeniz dergisinde yayınlanan yazısında Davut Akidil'in eserlerinin üç natürmort ve bir de tezyini resim dışında peyzajdan ibaret olduğunu belirtmiş ve eserleri hakkında şunları yazmıştır:

"Bu resimlerin hepsinde bir özellik ve güzellik vardı. O, daha çok tabiatı, Antalya iklimini, yeşil ıslak ve muhteris renkleriyle aksettiren gürbüz ve esrârlı tabiatı seviyor ve bunu hiç de romantizme düşmeden, itidalli sağlam bir teknik ve kuvvetli bir renk armonizasyonu ile çiziyor. Serginin en olgun eseri muhakkak ki yeşil ve mavinin uyuştuğu 'Selçuk Türbesi, Alaaddin Kütüphanesi' isimli peyzaj idi. 'Sokak ve Halkevi Meydanı' isimli eserleri, olgun koyu renkleriyle güzeldi. Cesanne'i hatırlatan 'Karaalioglu Parkı' ise sihirli bir ifade taşıyordu. Fakat Antalya ve güneyin açık tatlı renkleri, ufuk genişliği en çok şu tablolarda yaşıyordu; 'Manzara, Kulübe, Köy Evi' isimli sulu boya ise fevkalade idi. Akidil'in bahse değer eserleri yalnız bunlar değildir. Realist bir görüşün, tatlı ağır bir renk ahenginin hâkim olduğu natürmortları, İnönü Parkını resmeden sulu boyaları hakiki bir sanatkârla karşı karşıya olduğumuzu göstermektedir. Bütün bunlar empresyonizme meyleden realist bir görüşün ve olgun nüansları tanıyan uzun tecrübelerin ileri mahsulleridir."

Sergiye 28 eserle katılan Belkis Yeşilsoy'un eserlerinin beşi sulu boya, yedisi desen ve diğerleri portre çalışmasıdır. Cahit Ercan, Yeşilsoy'un desen ve portre çalışmalarının sergiye çeşitlilik verdiğini ve Yeşilsoy'un portrelerinde görüş bakımından klasisizme meylettğini ifade etmiş ve "Uyuyan Adam ve 65 numaralı" portrelerinin sergiye gezenler tarafından en beğenilen eserleri olduğunu yazmıştır.

5 peyzajla sergiye iştirak eden Orhan Kilit hakkında yazar "Hıdırlık Kulesi" isimli peyzajının gelecek için büyük müjde olduğunu, diğer tablolarını bu eseriyle karşılaştırıldığında tabiatı çırıl çıplak muşambaya geçirmek olduğunu belirtmiş ve Kilit'in büyük ressamı kopyadan çekinmemesi gerektiğini belirtmiş ve "Hıdırlık Kulesi" adlı çalışmayı gelecek vaat eden eser olarak değerlendirmiştir. Yazar serginin sayısal olarak biraz daha zenginleştirilerek Ankara'da açılmasının Antalya Halkevinin çalışmalarının, başkentte Antalya'nın güzellikleri ve sanatkârları hakkında güzel ve büyük tesir bırakacağı şeklinde değerlendirmiştir⁶⁷. Nitekim bu resimler 1944 yılında Ankara Halkevi salonunda her yıl düzenli şekilde yapılan 6. amatör resim ve fotoğraf sergisinde ziyaretçilerin beğenisine sunulmuştur⁶⁸.

1944 yılı ile birlikte Güzel Sanatlar Şubesinin resim çalışmalarında azalma görülmüş ve 1935 yılından beri her yıl düzenlenen resim sergileri düzenlenememiştir. Bu yıllarda sadece okulların resim sergileri halkevinde sergilenmiştir. 1950 yılında amatörlere mahsus ödüllü fotoğraf teşvik sergisi düzenlenmiş ve dereceye giren birinci ve ikinciye ödüller verildiği gibi dereceye girenlerin fotoğrafları satışa sunulmuştur⁶⁹.

67 Cahit Ercan, "Antalya Halkevinin yıllık Resim sergisi", *Türk Akdeniz*, Sayı: 29-31, Kasım- Ocak 1944, s. 5-6.

68 *Halkevleri ve Halkodaları 1944*, Ankara, 1945, s. 20.

69 Gülcü, *agt*, s. 93.

Sonuç

24 Haziran 1932’de açılan Antalya Halkevinin Güzel Sanatlar Şubesi daha çok musiki ve resim dallarında faaliyetlerde bulunmuştur. En verimli çalışmalarını ise hiç kuşkusuz musiki alanında ortaya koymuş ve 1933 yılından itibaren şehrin millî günler ve temsillerindeki bando ihtiyacı karşılandığı gibi açılan keman, mandolin, gitar, piyano ve saksafon kursları ile de batı musikisinin müzik çalgıları ilgili ve kabiliyetli Antalya halkına tanıtılmış ve benimsetilmiştir. Bunun dışında orkestra ve koro ile halka verilen konserlerde marşlar, halk türküleri ve klasik batı müziğinden eserler çalınmış ve yüzyıllar boyunca göz ardı edilen gelişme imkânlarından yoksun bırakılan halk ezgilerinin ve batı klasik müziğinin halk tarafından sevilmesi sağlanarak halkevlerinin güzel sanatlar şubesinin kurulmasında ki amacın gerçekleşmesine katkıda bulunulmuştur. Ayrıca Güzel Sanatlar Şubesi özellikle Temsil Şubesi başta olmak üzere diğer şubelerin faaliyetlerine de katkılarda bulunmuş ve piyes, tiyatro gibi çalışmalarında başta musiki desteği olmak üzere sahne düzenlenmesi, kostümlerle de ilgilenmiştir. Güzel Sanatlar Şubesinin resim çalışmaları, resim ve güzel yazı kursları açmak, kabiliyetli kursiyerler yetiştirmek ve amatör ressamların çalışmalarını resim sergisinde sergilemek şeklinde olmuştur.

Güzel Sanatlar Şubesi en verimli etkinliklerini 1940-1945 yılları arasında vermiş, İkinci Dünya Savaşı’nın sona ermesinin ardından Türkiye’nin 7 Ocak 1946’da çok partili döneme geçmesi üzerine diğer halkevlerinin şubeleri gibi Antalya Halkevi’nin faaliyetlerinde de yavaşlama başlamıştır. Bunda hiç kuşkusuz yeni kurulan Demokrat Parti’nin CHP’nin teşkilatı olan halkevlerini yoğun şekilde eleştirmesi ve demokrasi ikliminde insanların Demokrat Parti’ye katılımı ile birlikte halkevlerine olan ilginin azalmış olması önemli etkidir. Antalya halkevinin diğer şubeleri gibi Güzel Sanatlar Şubesinin de üye sayısı azalmış ve şubenin konser ve resim sergilerinde yavaşlama olmuş, hatta faaliyet yapamaz hale gelmiştir. Özellikle 1933 yılından beri şehrin bando ihtiyacını karşılayan bando heyetinin millî bayramlarda bile çalmaz hale gelmesi Antalya basınında rahatsızlığa sebep olmuş ve yetkililerden bu konu ile ilgilenmeleri istenmiştir.

Sonuç olarak 24 Haziran 1932- 8 Ağustos 1951 tarihleri arasında faaliyet gösteren Antalya Halkevinin Güzel Sanatlar Şubesi, halkevlerinin kuruluş talimatnamesinde belirtildiği gibi musiki ve resim sahalarında sanatkâr ve amatörleri bir araya toplamış, açılan kurslar ile genç yeteneklerin yetiştirilmesine çalışmıştır. Yine halk için düzenlenen konserlerle modern ve evrensel musikiyi esas tutarak halkın musiki zevkini artırdığı gibi, her konserde mutlaka marşlara da yer vererek marşların halk tarafından öğrenilmesini sağlamıştır. Ancak şube, talimatnamede istenen millî türkülerin notalara geçirilmesi noktasında yetersiz kalmıştır. Kısaca şube Cumhuriyetin kuruluş döneminde oluşturulmak istenen vatandaş profiline inşasında ve Cumhuriyet ideolojisinin halk tabanına yayılıp yerleşmesinde üzerine düşen görevi zorluklarla olsa da gayretleriyle büyük oranda yerine getirmiştir.

Kaynakça

A. Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)

BCA, Fon Kodu: 490.100 Yer No: 971.754.1, 25-26 Belge Tarihi:10.08.1932.

BCA, Fon Kodu: 490.100 Yer No: 971.754.1, 14-15 Belge Tarihi:14.08.1934.

BCA, Fon Kodu: 490.100 Yer No: 981.804.1, 5-6 Belge Tarihi: 05.01.1936

BCA, Fon Kodu: 490.100 Yer No: 3.14.6, 2 Belge Tarihi: 23.02. 1936.

BCA, Fon Kodu: 490.100 Yer No: 971.754.1, 8-9 Belge Tarihi: 14.07.1936

BCA, Fon Kodu: 490.100 Yer No: 1007.887.1, 4-5 Belge Tarihi: 02.05.1941.

B. Resmi Yayınlar

Cumhuriyet Halk Fırkası Nizamnamesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Matbaası, Ankara 1923.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğinin 1937 Yıldönümü Broşürü, Ankara 1937.

CHF Antalya Halkevi Mesai Broşürü, Antalya Matbaası, Antalya 1933.

CHF Halkevleri Talimatnamesi, Hakimiyeti Milliye Matbaası, Ankara 1932.

C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları (1932-1942), Alaeddin Kıral Basımevi, Ankara 1942.

CHP Halkevleri ve Halkodaları 1943, Ankara, 1944.

Halkevleri 1932-1935, 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı, Ankara 1936.

Halkevleri ve Halkodaları 1944, Ankara 1945.

Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsaları, Hâkimiyeti Milliye Matbaası, 1934.

Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası, Ülkü'nün Küçük Kitapları: 5, Ulus Basımevi, 1935.

Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası, Ülkü'nün Küçük Kitapları: 7, Ulus Basımevi, Ankara 1936.

Söylevler 1932-1941 (Halkevleri ve Halkodalarının Yıldönümlerinde Verilmiştir), Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara 1942.

C. Dergi ve Gazeteler

“Evimizin 1942 Senesi Çalışmaları”, *Türk Akdeniz*, Cilt: 5, Sayı: 26, Şubat 1943, s. 4-5.

“Halkevi çalışmaları”, *Türk Akdeniz*, Sayı: 11-12, 29 Ekim 1938, s. 28-30.

“Halkevi çalışmaları”, *Türk Akdeniz*, Sayı: 29-31, Kasım-Ocak 1943-1944, s. 24.

“Halkevi çalışmaları”, *Türk Akdeniz*, Sayı: 32-34, Şubat–Temmuz 1944, s. 24-25.

“Halkevi haberleri”, *Antalya*, 5 Aralık 1941, s. 1.

“Halkevi Küşadı”, *Resmi Antalya*, 17 Haziran 1932, s. 2

“Halkevi Seçimleri”, *Antalya*, 23 Ocak 1941, s. 1.

“Halkevimizden Haberler”, *Türk Akdeniz*, Sayı: 13, 1 Mayıs 1939, s. 32.

“Halkevinde Hazırlanan Sanat Gecesi”, *Antalya*, 27 Mart 1945, s. 1.

“Halkevinde Konser”, *Antalya*, 25 Mayıs 1945, s. 1-2.

“Halkevleri Şube Komitelerinin Seçimi”, *Antalya*, 16 Nisan 1936, s. 1.

“Halk Evlerinin Açılış yıldönümü münasebeti ile”, *Resmi Antalya*, 26 Şubat 1937, s. 3.

“Sergi”, *Antalya*, 22 Şubat 1940, s. 1.

“Yüce ve aziz Millî Şefimiz İnönü Şehrimizi şereflendirmek suretiyle Antalya tarihine altın sayfalar eklemiştir”, *Antalya*, 4 Mayıs 1943, s. 1-2.

D. Telif Eserler

Adrasan, N., “Halkevinde bir sa’nat gecesi”, *Antalya*, 29 Ekim 1942, s. 3, 6.

Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, Cilt: I-III, TTK Basımevi, Ankara 1997.

Aydın, M. Korkud, Aydın, Mesut, Kaya, Fatih, “Malatya Halkevi Öncülüğünde Kutlanan 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı Etkinlikleri (1932-1951)”, *Turkish Studies*, Cilt: 11, Sayı: 18, 2016, s. 261-304.

Aydın, M. Korkud, “Bayburt Halkevi: Teşkilat ve Faaliyetleri”, *Ankara Anadolu ve Rumeli Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, 2020, s. 355-372.

Bayındır Uluskanat, Seda, *Atatürk’ün Sosyal ve Kültürel Politikaları*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2010.

Çeçen, Anıl, *Atatürk’ün Kültür Kurumu Halkevleri*, Çağ Yayınları. İstanbul 2000.

Dağlı, Ş. Ziya, “Atatürk’ün Kültürel Bağlamda Sanata Bakışı ve Modern Türkiye’de Sanatın Olgunlaşması”. *Ulakbilge*, Cilt: 3, Sayı: 6, 2015, s. 179-201.

Erencan, Cahit, “Antalya Halkevinin yıllık Resim sergisi”, *Türk Akdeniz*, Sayı: 29-31, Kasım-Ocak 1943-1944, s. 5-6.

Evcin, Erol, “Atatürk’ün Güzel Sanatlara ve Sanatçılara Bakışı”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı: 47, Bahar 2011, s. 521-555.

Gülcü, Nursel, *Antalya Halkevi ve Faaliyetleri (1932 – 1951)*, Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2016.

İğdemir, Uluğ, “Halkevleri ve Halkodaları”, *Atatürk ve Halkevleri Atatürkçü Düşünce Üzerine Denemeler*, TTK Basımevi, Ankara 1974, s 119-130.

Kaplan, Kadir, “Halkevleri’nin Doğu Bilinci ve Tarihsel Görevi”, *Atatürk ve Halkevleri Atatürkçü Düşünce Üzerine Denemeler*, TTK Basımevi Ankara 1974, s. 51-58.

Kapusuzoğlu, Yusuf Hayri, *Antalya Halkevi ve Faaliyetleri (1932-1951)*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2013.

Kara, Adem, *Cumhuriyet Döneminde kalkınmanın Mihenk Taşı Halk Evleri 1932-1951*, 24 Saat Yayıncılık, Ankara 2006.

Oğuz, Reşat. “Resim Sergisi ve Temsil”, *Türk Akdeniz*, Cilt: 5, Sayı: 25, Ocak 1943, s. 10-11.

Oğuz, Reşat, “Talebe Konseri”, *Türk Akdeniz*, Cilt: 5, Sayı: 26, Şubat 1943, 9-10.

Oğuz, Reşat, “İnönü Konseri”, *Türk Akdeniz*, Cilt: 5, Sayı: 28, Ekim 1943, s. 4-6.

Olgun, Kenan, *Türkiye’de Halkevleri Gerçeği Teftiş Raporları Işığında Birinci Yılında Halkevleri (Halkevleri Ve Kocaeli Halkevi Örneği)*, İksad Yayınevi, Ankara, 2019.

Özgü, Melahat, “Atatürk’ün Edebiyat ve Sanat Anlayışı”, *Belleten*, Cilt: 52, Sayı: 204, Kasım

1988, s. 1133-1168.

“Reşit Galip Beyin Nutku”, *Atatürk ve Halkevleri Atatürkçü Düşünce Üzerine Denemeler*, TTK Basımevi, Ankara 1974, s. 17-38.

Tangör, Safa, “Halkevi ve Güzel Sanatlar”, *Türk Akdeniz*, Cilt: 4, Sayı: 21, Ocak 1941, s. 8-9.

Toksoy, Nurcan, *Halkevleri Bir Kültürel Kalkınma Modeli Olarak*, Orion yayınevi, Ankara 2007.

Tunçay, Mete, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923-1931)*, Yurt Yayınları, Ankara 1981.